

Танцюра М.Ю., Умерова Д.Т. УДК 338.512:005.53
СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОР ПРИЙНЯТТЯ
ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

***Анотація.** У статті розглянута собівартість продукції підприємства з різних точок зору. Розглянуто класифікацію витрат за різними критеріями, визначення собівартості продукції підприємства як фактор прийняття виробничо-господарських рішень.*

***Ключові слова:** собівартість продукції підприємства, виробничо-господарські рішення, фактор прийняття рішень.*

***Аннотация.** В статье рассмотрена себестоимость продукции предприятия с различных точек зрения. Рассмотрена классификация расходов по различным критериям, определение себестоимости продукции предприятия как фактор принятия производственно-хозяйственных решений.*

***Ключевые слова:** себестоимость продукции предприятия, производственно-хозяйственные решения, фактор принятия решений.*

***Summary.** In this article the cost of production enterprises from different points of view. Russian scientists are studying the problem of lowering the costs often from a position of kmenshenie material costs, which in Ukraine occur a large proportion of the cost structure. The classification of expenditure on different criteria. Determining the cost of production of the enterprise as a factor of production and economic decision-making. According to analogii predprenimatelsk solutions we offer rozdiliti production - household decision into 4 groups: 1) the design of the production system, 2) the decision to functional production system, 3) the decision by restrukturzatsii production system, and 4) a decision on the production decision lekvidatsii.*

***Keywords:** cost of enterprise, production and business solutions, decision-making factor.*

Актуальність роботи. Основою для розробки та реалізації управлінських рішень є відповідна інформація про стан справ у тій чи іншій галузі діяльності організації в конкретний момент часу. Так, дані обліку витрат виробництва (обігу) і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) є важливим засобом виявлення виробничих резервів, постійного контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів з метою підвищення рентабельності виробництва. Це означає, що ділянка витрат виробництва (обігу) і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) займає найбільш важливе місце в системі організації.

Аналіз останніх публікацій. Проблематиці зниження собівартості і класифікації витрат приділяється значна увага у сучасних працях, зокрема, дана тема висвітлена в роботах Апчерч А., Белоусова І., Бужин О. А., Ільїної О.І., Котляров Е., Кушиної Є., Стабалдин С.С., Сльозко Т., Хенсен Д.Р. Вітчизняні дослідники вивчають проблему зниження собівартості найчастіше з позиції зменшення матеріальних витрат, які в Україні займають значну частку в структурі собівартості. Однак існують чинники для прийняття рішень зниження собівартості, які в теперішній час не враховуються на функціонуючих підприємствах, що призводить до недостатньої ефективності діяльності.

Мета статті. Визначити собівартість продукції підприємства як фактор прийняття виробничо - господарських рішень.

Основна частина дослідження. В економічній літературі можна зустріти різні поняття "собівартості продукції підприємства". Багато авторів висловлює своє визначення поняття "собівартості продукції підприємства" (див. Табл. 1).

Таблиця 1. Підходи до визначення поняття „собівартості продукції підприємства”

№	Автори	Визначення
1	Грібокова В. Д [1, с.256]	Грошове вираження суми витрат, необхідних на виробництво і збут цієї продукції, а більш точно її одиниці
2	Зайцев Н. Л [2, с.355]	Витрати підприємства на виробництво й обіг, служить основою порівняння витрат і доходів, тобто самоокупності - основоположної ознаки ринкового господарського розрахунку
3	Ільїна А. І. [3, с. 295]	Категорія уособленої частини вартості, сформованої в процесі виготовлення продукції підприємством
4	Бужин О.А [4, с.116]	Сукупність витрат підприємства на виробництво продукції, виконання робіт та надання послуг
5	Слезко Т [5, с. 61].	Грошове вираження безпосередніх витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції

Джерело: складено автором

Виходячи с аналізу таблиці 1, бачимо, що собівартість продукції є якісним показником, який характеризує виробничо-господарську діяльність підприємства. Кожен автор трактує поняття собівартості продукції по-різному, але при цьому в кожному понятті є загальне значення, що собівартість продукції є грошовим вираженням витрат і доходів підприємства на одиницю продукції.

У собівартості продукції підприємства дуже часто зустрічаються поняття такі як „затрати” і „расходы”. Існують різні бачення понять "затраты" і "расходы". В таблиці 2 показана їх різниця між собою. В українській мові переклад понять „затраты” і „расходы” однаковий.

Таблиця 2. Порівняльна характеристика понять „затрати” і „расходы”

„Затрати”	„Расходы”
Розмір ресурсів (для спрощення вимірювань у грошовій формі), використаних в процесі господарської діяльності за певний часовий етап [6, с.44]	Витрати, зменшення економічних вигод у результаті вибуття коштів, іншого майна [7.367]
Грошова оцінка вартості матеріальних, трудових, фінансових та інших видів ресурсів на виробництво і реалізацію продукції за певний період часу [8, с. 55].	Витрати певного періоду часу, документально підтвержені, економічно виправдані (обґрунтовані), які повністю перенесли свою вартість на реалізовану за цей період продукцію [9, с.352]
„Затрати”	„Расходы”
Вартість ресурсів, що використовуються для отримання прибутку або досягнення інших цілей організації [10, с. 36]	Зменшення економічних вигод у результаті вибуття активів (грошових коштів, іншого майна) і (або) виникнення зобов'язань, що приводять до зменшення капіталу цієї організації, за винятком зменшення внесків за рішенням учасників (власників майна) [11, с. 79]
Вартість ресурсів, використаних на певні цілі [12, с. 190]	Ресурси, що споживаються в ході діяльності підприємства [13, с. 275]

Джерело: складено автором

Проаналізувавши поняття „затрати” і „расходы”, ми бачимо, що «расходы» мають відмінність від „затрати”, які не можуть бути запасоємкими, а також відноситися до активів підприємства. Ці поняття відображаються при розрахунку прибутку підприємства в звіті про прибутки та збитки. Поняття «затрати» ширше поняття «расходы», однак за певних умов вони можуть збігатися.

Витрати які входять до собівартості продукції підприємства мають різновид видів витрат (див. Табл. 3).

Таблиця 3. Класифікація витрат, які входять у собівартість продукції підприємства

№	Види витрат	Підрозділяють на:
1	За елементами [14,с.297]	- матеріальні витрати; - витрати на оплату праці; - відрахування на соціальні потреби; - амортизація основних фондів; - інші витрати.
2	За економічним змістом [15,с.12]	- витрати тваринництво; - матеріалізованої праці.
3	За місцем виникнення [16,с.119]	- основні; - допоміжні.
4	За складом [17,с.276]	- прості; - комплексні.
5	За економічними витратами [18,с.254]	- операційні; - цехові; - виробничі; - повні.
6	За способом включення в собівартість окремих видів продукції [19,с.325]	- прями; - непрями.

Джерело: складено автором

Виходячи з таблиці 3, собівартість розуміється співвідношенням різних елементів або статей витрат у загальній сумі витрат на виробництво і реалізацію продукції. Структура собівартості може визначатися на основі класифікації витрат за економічно-однорідними елементами і статтями калькуляції, можна виділити такі елементи витрат як: матеріальні витрати (за вирахуванням вартості поворотних відходів); витрати на оплату праці; відрахування на соціальні потреби; амортизація основних засобів і нематеріальних активів та інші витрати. В даний час зміни в структурі собівартості йдуть у напрямі зниження питомої ваги прямих витрат (заробітна плата основних виробничих робітників і основні матеріали на технологічні потреби).

Собівартість є частиною ціни товару, причому вона відбиває велику частину вартості продукції і залежить від зміни умов виробництва і реалізації продукції. Собівартість входить до числа особливо значимих показників ефективності господарської діяльності. Вона являє собою витрати підприємства на виробництво й обіг, служить основою порівняння витрат і доходів, тобто самоокупності. Собівартість показує, у що обходиться підприємству продукція, скільки можна заробити на продажу продукції або яку «закрутку» зробити понад собівартості, тобто вона є основою ціноутворення. Якщо вартість реалізованої продукції більше собівартості, то має місце, розширене виробництво. Якщо в процесі реалізації продукція менше собівартості, то на підприємстві не забезпечується навіть просте відтворення виробництва. Без перебільшення цей показник найбільш чуйно реагує на ситуацію, яка складається на підприємствах у виробництві окремих видів виробів і в цілих галузях.

За аналогією з підприємницьких рішень, ми пропонуємо розділити виробничо - господарські рішення на 4 групи:

1) проектування виробничої системи. У процесі проектування виробничої системи повинні бути розглянуті – основні взаємозв'язки між персоналом і компонентами системи, такими як виробничі завдання, обладнання, робочий простір і виробниче середовище. Собівартість може вплинути при проектуванні виробничої системи на якісний випуск продукції, у зв'язку з цим, не може забезпечити їх надійну роботу на весь цикл освоєння і своєчасний випуск продукції;

2) рішення з функціональної виробничої системи. Рішення з функціональної виробничої системи спрямовані на досягнення мети підприємства. Якщо на підприємстві виробляються методи для зниження

собівартості продукції, то на даному етапі приймається рішення з функціональної системи і для цього будуть потрібні конкретні цілі;

3) рішення з реструктуризації виробничої системи. Собівартість при прийнятті рішення з реструктуризації виробничої системи впливає на власні витрати або терміни виробництва вище запропонованих ринком. Для скорочення витрат проводиться реструктуризація капіталу. Наприклад, створюються дочірні підприємства, куди виводяться непрофільні активи, щоб вони могли б самостійно успішно жити і працювати на ринку, надавати послуги не тільки для підприємства, але і, знаходячи інших замовників, інші ринки збуту своїх послуг і продукції. Реструктуризація виробництва є максимально-можливим збільшенням обсягів виробництва при одночасному зниженні термінів і витрат з випуску конкурентоспроможної продукції;

4) рішення з ліквідації виробничих систем. Рішення з ліквідації виробничих систем приймається в тому випадку, якщо підприємство припиняє свою діяльність як суб'єкта господарювання (юридичної особи). На цей результат може вплинути собівартість продукції підприємства, тому що собівартість це – грошовий показник, який впливає на витрати, але якщо вони великі, то це може вплинути на ліквідацію підприємства.

Розглянуті нами групи при прийнятті виробничо-господарських рішень можна сказати, що собівартість продукції впливає на кожну групу по різному, наприклад при прийнятті проектування виробничої системи, собівартість може вплинути на якісний випуск продукції, у зв'язку з цим, собівартість не може забезпечити їх надійну роботу на весь цикл освоєння і своєчасний випуск продукції. Собівартість при прийнятті рішення з реструктуризації виробничої системи впливає на власні витрати або терміни виробництва вище запропонованих ринком. Прийняття рішення з ліквідації виробничих систем приймається в тому випадку, якщо підприємство припиняє свою діяльність як суб'єкт господарювання.

Висновок. Таким чином, собівартість продукції підприємства - є якісним показником, що характеризує виробничо-господарську діяльність підприємства, собівартість продукції є грошовим вираженням витрат і доходів підприємства на одиницю продукції. Структура собівартості продукції підприємства може визначатися на основі класифікації витрат з економічно однорідних елементів і статтям калькуляції. Особливості впливу собівартості продукції на підприємстві виробничо-господарських рішень залежить від його виду.

Джерела та література:

1. Грибков В. Д. Економіка підприємства / В. Д. Грибков, В. П. Грузинів. – М. : Фінанси і статистика, 2009. – 400 с.
2. Зайцев Н. А. Экономика организация и управление предприятием. Учебное пособие / Н. А. Зайцев. – М. : „Инфра-М”, 2009. – 458с.
3. Ільїна А. І. Економіка підприємства / А. І. Ільїна., Волков В. П – М. : „Новое знание”, 2004. - 300с.
4. Сльозко Т. Собівартість у постіндустріальній економіці: Погляд бухгалтера / Т. Сльозко // Економіка України. – 2010. – № 9 – с. 60 - 67.
5. Бужин О. А. Структуризація собівартості продукції – підґрунтя вдосконалення управління у птахівничих підприємствах / О. А. Бужин // Актуальні Проблеми Економіки. – 2011. – № 11. – с. 116 – 120.
6. Білоусова І. Проблеми обліку виробничих витрат и калькулювання собівартості продукції в промисловості / І. Білоусова, Н. Чумаченко // Бухгалтерській облік і аудит. – 2009. – № 4. – с. 3 – 10.
7. Гаєвська Л. М. Економіка підприємства: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Л. М. Гаєвська, О. Л. Фурманюк, С. Я. Цимбалюк, Г. А. Булгакова. – Ірпінь, 2001. – 144 с.
8. Олех Н. Л. Теоретичні аспекти управління витратами у ринкових умовах / Н. Л. Олех // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 9. – с. 156 – 159.
9. Рогатенюк Р. В. Аналіз базових концепцій управління витратами підприємства / Є. В. Рогатенюк, Р. В. Стіфонова // Економіка Криму. – 2011. – № 1. с. – 325 – 329.
10. Рожок О. А. Моделювання собівартості освітніх послуг вищого навчального закладу / П. І. Костенко, О.А. Рожок // Актуальні Проблеми Економіки. – 2012. – № 12. – с. 190 – 195.
11. Котляров Є. Витрати підприємства / Є. Котляров, В. Котлярова // Бухгалтерія. – 2011. – № 34. – с. 43 – 50.
12. Кушина Є. Собівартість від калькуляції до Декларація / Є. Кушина // Бухгалтерія. – 2011. – № 34. – с. 29 – 34.
13. Строис С. Себестоимость и ее виды: Повторяем АЗЫ Бухучета / С. Строис // Все о бухгалтерском учете. – 2011. – № 21. – с. 41 – 44.
14. Ткаченко В. Аналіз впливу податків за рахунок собівартості продукції на економічні результати діяльності підприємства / В. Ткаченко // Економіст. – 2010. – № 11. – с. 34 – 37.
15. Лишилленко О. В. Бухгалтерський фінансовий облік. Навчальний посібник. – Київ : Вид-во «Центр навчальної літератури», 2004 – 528 с.
16. Москолюка В. Є. Планування діяльності підприємства : Навч. посібник / В. Є. Москолюка. – К. : Київський Національний Економічний Університет, 2005. – 266с.
17. Керног Г. В. Калькулирование. Себестоимость. Цена. Прибыль / Г. В. Кернога. – Мн., 2006. – 160 с.
18. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : 5-е изд., пере раб. и доп. / Г. В. Савицкая. – М.: „Инфра-М”, 2003. – 688с .

19. Сергеев И. В. Экономика підприємництва: Навчальний посібник / И. В. Сергеев. – М. : Фінанси та статистика, 2002. – 369 с.
20. Соляник Л. Г. Економічний аналіз: Навчальний посібник / Л. Г. Соляник. – Дніпропетровськ, Національна гірнична академія України, 2007. – 199 с.
21. Мамедов О. Ю. Современная экономика: Научное пособие / О. Ю. Мамедов. – Ростов на Дону, «Фенікс», 2003.-608с.
22. Антонова Н. Б. Экономика предприятия: Учебное пособие / Л. Н. Нехорошевой, Н. Б. Антонова, М. А.Зайцева. – Мн. : Высшая школа, 2003. – 256 с.
23. Чабанова Н. В. Фінансовий облік: Підручник / Н. В. Чабанова, Т. І Єфименко. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 704 с.
24. Черкасова І. О. Аналіз господарської діяльності / І. О.Черкасова – Спб. : Видавничий Будинок «Нева», 2003. – 192

Ваниева Э.А., Усманова Э.А.

УДК 331.108.2:338.48

ВЛИЯНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ НА КАЧЕСТВО УСЛУГ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ФИРМЫ

Анотація. В статті аналізується вплив підбору висококваліфікованого персоналу на якість туристичних послуг. Оскільки персонал в сфері туризму є одним з основних ресурсів конкурентних переваг організації, найважливішою складовою частиною кінцевого продукту. Якість обслуговування в туристичних організаціях залежить від майстерності і свідомості службовців, тому ефективне управління ними перетворюється в одну з найважливіших функцій в індустрії туризму.

Ключевые слова: управление персоналом, качество, качество обслуживания, стандарты обслуживания.

Анотація. В статті аналізується вплив підбору висококваліфікованого персоналу на якість туристичних послуг. Оскільки персонал в сфері туризму є одним з основних ресурсів конкурентних переваг організації, найважливішою складовою частиною кінцевого продукту. Якість обслуговування в туристичних організаціях залежить від майстерності і свідомості службовців, тому ефективне управління ними перетворюється в одну з найважливіших функцій в індустрії туризму.

Ключові слова: управління персоналом, якість, якість обслуговування, стандарти обслуговування.

Summary. In the article analyzes the impact of the selection of highly qualified personnel in the quality of tourist services. As staff in the tourism industry is an important part of the final product, one of the main competitive advantages of resources. Service quality in tourism organizations depends on the skill and awareness of employees, so the effective management becomes one of the most important functions in the tourism industry.

Keywords: personnel management, quality, service quality, service standards.

В условиях современной мировой экономики, которая формируется под влиянием процессов глобализации политического, экономического, социального и культурного пространств, туризм является одной из наиболее высокодоходных, динамично развивающихся отраслей.

В нашей стране особое значение приобретают вопросы практического применения современных методов управления персоналом, позволяющих повысить социально-экономическую эффективность любого производства. Успех работы предприятия обеспечивают его работники. Именно поэтому современная концепция управления предприятием предполагает выделение из большого числа функциональных сфер управленческой деятельности той, которая связана с управлением кадровой составляющей производства – персоналом предприятия.

Одной из важнейших проблем на современном этапе развития экономики большинства стран мира является проблема в области работы с персоналом. При всем многообразии существующих подходов к этой проблеме в различных промышленно развитых странах основными наиболее общими тенденциями являются следующие:

1. научный подход к анализу потребностей в управленческом персонале;
2. продвижение молодых и перспективных работников;
3. повышение обоснованности кадровых решений.
4. формализация процедур и методов отбора кадров;
5. разработка научных критериев их оценки;

Главный потенциал предприятия заключен в кадрах. Какие бы прекрасные идеи, новейшие технологии, самые благоприятные внешние условия не существовали, без хорошо подготовленного персонала высокой активности добиться невозможно. Именно люди делают работу, подают идеи и позволяют предприятию существовать. Без людей не может быть организации, без квалифицированных кадров ни одна организация не сможет достигнуть поставленных целей.

Анализ исследований и публикаций. Значительным вкладом в исследование теоретических и практических проблем качества услуг в туристической индустрии стали труды ученых Апилат О.В., Дядечко Л.П., Кифяк В.Ф., Сидоренко И.А., Шаповалова О., Черненко Н.В., Школы И.М., Мальская М.П., Яновская Н., Ильенкова С.Д., Карсекина В.И., Квартальнов В.О., Качанова В.С. и др.

Однако, вопросам влияния управления персоналом на качество услуг туристической фирмы, в указанных работах уделено недостаточное внимание, поэтому выбранная тема является актуальной.